

การวิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อศักยภาพของ แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรี

The Analysis of The Components of Experiential Tourism that Affect the Potential of Tourist Attractions in Prachin Buri

◆ จติกา คุ่มเรือน

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและโรงแรม วิทยาลัย
การจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

Jatika Kumruan

Student, Doctor of Philosophy Program in Tourism and Hotel Management, College of
Management University of Phayao; Bangkok Campus, E-mail: jatika.kumruan@gmail.com

◆ ชมพูนุช จิตติถาวร

ดร. อาจารย์สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการโรงแรม วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
Chompoonuch Jittathavorn

Lecturer, Department of Hotel & Tourism Management, College of Management
University of Phayao; Bangkok Campus, E-mail : chompunuchj@gmail.com

◆ ผกามาศ ชัยรัตน์

ดร. อาจารย์สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
Pakamas Chairatana

Lecturer, Department of Tourism, Faculty of Liberal Art, Rajamangara University of
Technology Phra Nakhon (Nang Loeng) E-mail : pakamaschairatana@gmail.com

◆ สันติธร ภูริภักดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์สาขาวิชาการจัดการงานนิทรรศการและงานอีเว้นท์ คณะวิทยาการ
จัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Santidhorn Pooripakdee

Assistant Professor Dr., Lecturer, Department of Exhibition and Event Management, School of
Management Science at Silpakorn University., E-mail : santidhorn@gmail.com

Received: October 21, 2021; Revised: January 10, 2022; Accepted: February 15, 2022

Abstract

This research aims 1) To analyze the components of experiential tourism that affect the potential of tourist attractions in Prachin Buri. 2) To analyze the potential of destinations of experiential tourism destinations in Prachin Buri, which led to the analysis of the elements of experiential tourism elements that influence the potential of tourist attractions in Prachin Buri. The research terms appear the qualitative statistical research. The terms of a sample were 10 of the leaders of the community in Prachin Buri total 10 people by using a Purposive Sampling method In-Depth Interview with a semi-structured interview and content analysis.

The results have shown that most of the community in Prachin Buri. It can be an experiential travel destination because it has all 12 elements of experiential tourism. The lifestyle of the local people, the positive experiences, the interaction, the interesting and engaging story, the maximum use of the 5 senses for learning, the knowledge of the tour guide knowledge, the tangible memories. The activities were simple and carefully catered to different learning styles. The development and design of exciting activities and the highest impression. However, the form of experiential tourism in each community varies according to the location or physical characteristics of the community, as well as the beliefs, lifestyle, and traditions of that place. People in the communities cooperate and engage in joint activities to welcome tourists, both between people in the community and between people in the community and tourists. There were tourism activities that tourists could choose according to their needs and could be flexible according to their needs. In some communities, tourism activities should be improved and expanded to be more interesting. The results of analysis of the research show that in all 10 tourism communities, the potential of tourist attractions in the community is ready for the organization of tourism activities according to the model of experiential tourism. The spatial potential, management potential, activity potential and participation potential of Prachin Buri were gorgeous in natural resources suitable for agriculture and livestock. Most communities were cooperative and had established a community business group with a process to welcome tourists with a clear division of responsibilities and a committee to coordinate with tourists. Tourists can choose their own travel activities according to their needs and suitability.

Keyword: Experiential tourism, Experiential tourism components, Potential of tourist attractions

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดปราจีนบุรี และ 2) วิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดปราจีนบุรี อันนำไปสู่การวิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้นำชุมชน 10 ชุมชน ในจังหวัดปราจีนบุรี รวม 10 คน โดยอาศัยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่ในจังหวัดปราจีนบุรีสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ได้เนื่องจากมีองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ครบทั้ง 12 องค์ประกอบ ประกอบด้วย วิถีคนท้องถิ่นประสบการณ์ทางบวก การสร้างปฏิสัมพันธ์ เรื่องราวที่น่าสนใจ การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การเรียนรู้สูงสุด ความรู้ผู้นำเที่ยว มีความทรงจำที่สามารถจับต้องได้ กิจกรรมมีความง่ายและดำเนินไปอย่างระมัดระวัง รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย การพัฒนาและสร้างกิจกรรมที่น่าตื่นเต้น และความประทับใจสูงสุด ทั้งนี้รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในแต่ละชุมชนจะมีความแตกต่างกันไปตามแหล่งที่ตั้งหรือลักษณะทางกายภาพของชุมชน ความเชื่อ วิถีชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละแห่ง คนในชุมชนมีความร่วมมือกันและทำกิจกรรมสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวร่วมกันทั้งระหว่างคนในชุมชนด้วยกันเองและระหว่างคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยว ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เลือกตามความต้องการและสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้พบว่าในบางชุมชนควรมีการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 10 ชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรีมีความพร้อมสำหรับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ทั้งศักยภาพด้านพื้นที่ ศักยภาพด้านการจัดการ ศักยภาพด้านกิจกรรม และศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม เนื่องจากจังหวัดปราจีนบุรีมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรกรรมและปศุสัตว์ ชุมชนส่วนใหญ่มีความร่วมมือกันเป็นอย่างดีและมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน มีกระบวนการในการต้อนรับนักท่องเที่ยวและมีการจัดตั้งคณะกรรมการสำหรับทำหน้าที่ประสานงานกับนักท่องเที่ยว โดยที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวได้เองตามความต้องการและความเหมาะสม

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

บทนำ

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2563 จนถึงปัจจุบัน ส่งผลทำให้สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้ในช่วงที่ผ่านมารัฐบาลประกาศใช้มาตรการล็อกดาวน์ พระราชกำหนดการบริหารงานในสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน การใช้มาตรการเคอร์ฟิว รวมถึงให้ยกเลิกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่าง ๆ ส่งผลให้ธุรกิจทุกภาคส่วนภายในประเทศหยุดชะงักลงอย่างฉับพลัน หลายธุรกิจภายในประเทศทยอยปิดตัวลงทำให้แรงงานเผชิญกับปัญหาการตกงานเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามในช่วง 6 เดือนหลังของปี พ.ศ. 2563 สถานการณ์การแพร่ระบาดอยู่ในทิศทางที่ฟื้นตัวขึ้นทำให้ภาครัฐคลายปลดล็อกมาตรการคลาย ล็อกดาวน์ ร่วมกับการจัดโครงการกระตุ้นการท่องเที่ยวด้วย 2 โครงการหลัก ประกอบด้วย โครงการเราเที่ยวด้วยกัน และโครงการกำลังใจ โดยมีการจัดกิจกรรมและโปรโมชั่นแพ็คเกจท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและภาคเอกชนเพื่อหวังที่จะพลิกฟื้นสถานการณ์การท่องเที่ยวให้กลับคืนมา (Tourism Authority of Thailand.,2020)

จากมาตรการคลายล็อกดาวน์ในปี พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมาพบว่าพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวได้เปลี่ยนแปลงไปโดยนักท่องเที่ยวจะเลือกจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยวที่ปลอดภัยจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 หลีกเลี่ยงสถานที่แออัด มองหาสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและเลือกท่องเที่ยวไปยังจังหวัดที่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร (Matchon Online.,2021) มากกว่าไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ไกลออกไปและเลือกเดินทางแบบทริปสั้น ๆ แต่มีจำนวนหลายทริปมากขึ้น แม้ว่าในเวลานี้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ยังอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง แต่หลังจากสถานการณ์ดีขึ้นนักท่องเที่ยวจะกลับมาเดินทางท่องเที่ยวอีกครั้งภายใต้มาตรการรักษาระยะห่าง รักษามาตรฐานความปลอดภัยเพื่อสุขภาพอนามัย ทั้งนี้ข้อมูลการสำรวจพฤติกรรม New Normal ของการท่องเที่ยวที่จัดทำโดย McKinsey ได้ระบุเพิ่มเติมว่านอกจากนักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางในระยะใกล้แล้ว ยังเลือกท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว Unseen อาทิ แหล่งท่องเที่ยวที่มหัศจรรย์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัย แหล่งท่องเที่ยวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แหล่งท่องเที่ยวประเพณีวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Tourism Authority of Thailand.,2020) เรียนรู้วิถีชีวิตเพื่อสัมผัสประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่แตกต่างออกไปจากเดิม ก่อให้เกิดเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ขึ้น คือ การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experience Tourism)

การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experience Tourism) เป็นอีกหนึ่งในรูปแบบการท่องเที่ยวการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวัฒนธรรมและมีส่วนร่วมไปกับคนในชุมชนจากประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นจริงผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ประกอบด้วย การมองเห็น การได้ยิน การสัมผัส การดมกลิ่น และการลิ้มรส โดยนักท่องเที่ยวมีการใช้ชีวิตและปฏิบัติตนอย่างใกล้ชิดกับคนในชุมชนเปรียบเสมือนว่าตนนั้นเป็นคนในชุมชนและเป็นเจ้าของวัฒนธรรมเอง และใช้เวลาอยู่ในชุมชนให้นานขึ้น Karwacki (2011) ทั้งนี้ Daver (2010) ได้กำหนดองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ไว้ 12 ข้อ

ประกอบด้วย 1) เสนอวิถีคนท้องถิ่นและเรื่องราวเกี่ยวกับศิลปะและความงาม 2) ส่งเสริมบทบาทและประสบการณ์ทางบวก 3) มีวิธีการสร้างปฏิสัมพันธ์และเครื่องมือที่หลากหลายโดยใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นตัวเสริม 4) มีการไตร่ตรองแนวคิดและเรื่องราวอย่างระมัดระวัง ซึ่งสามารถทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประหลาดใจ 5) ให้นักท่องเที่ยวได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 มากเท่าที่จะทำได้ 6) จัดกลุ่มนักท่องเที่ยวให้เล็กเพื่อให้การท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้สูงสุด 7) ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวจะเกี่ยวพันกับความรู้ของผู้นำเที่ยวซึ่งส่งผ่านทางการตีความ หรือสิ่งอำนวยความสะดวก หรือทรัพยากรที่มีอยู่เฉพาะถิ่น โดยนักท่องเที่ยวเรียนรู้ด้วยตนเอง 8) เกิดเป็นความทรงจำจากการสร้างประสบการณ์ที่สามารถจับต้องได้ 9) กิจกรรมที่จัดขึ้นควรมีความง่ายและดำเนินการอย่างระมัดระวัง ซึ่งในแหล่งท่องเที่ยวควรมีกิจกรรม 1 หรือ 2 กิจกรรม ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่กับกิจกรรมเหล่านั้น 10) มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย และผู้นำเที่ยวต้องมีความรู้และสามารถถ่ายทอดให้นักท่องเที่ยวได้ 11) มีการพัฒนาและสร้างกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความตื่นเต้น เช่น การทำอาหารท้องถิ่น โดยมีการเล่าตำนานหรือเรื่องราวเกี่ยวข้องกับอาหารเหล่านั้น และ 12) นักท่องเที่ยวต้องได้รับความประทับใจสูงสุด

จังหวัดปราจีนบุรีเป็นหนึ่งในจังหวัดเมืองรองด้านการท่องเที่ยวที่รัฐบาลได้กำหนดนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยกลยุทธ์การผลักดันให้นักท่องเที่ยวเดินทางเชื่อมโยงจากเมืองหลักสู่เมืองรองเพื่อสร้างรายได้และกระจายรายได้เข้าสู่คนในชุมชนพร้อมกับจะช่วยให้ชุมชนเติบโตได้อย่างเข้มแข็ง โดยมีที่ตั้งห่างจากกรุงเทพมหานครเพียง 130 กิโลเมตร และเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์รวมถึงมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย อาทิ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวชุมชน ประกอบกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางด้วยความระมัดระวังมากขึ้น นิยมเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวระยะใกล้กับกรุงเทพมหานครโดยใช้ระยะเวลาเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวไม่เกิน 5 ชั่วโมงมากกว่าการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ไกลออกไป โดยโยนหาถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนมากขึ้น

จากความสำคัญข้างต้นจังหวัดปราจีนบุรีจึงเป็นจังหวัดที่มีความเหมาะสมสำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้ชุมชนท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีประสบการณ์ได้ปฏิบัติ ได้มีส่วนร่วมกับคนในชุมชนและได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนรวมถึงวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจริงด้วยตนเองมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจวิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดปราจีนบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดปราจีนบุรี

ขอบเขตการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

1. การวิจัยด้านพื้นที่ในครั้งนี้งมุ่งศึกษาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยว 10 ชุมชน ใน 7 อำเภอของจังหวัดปราจีนบุรี

2. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ระหว่างเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564

3. ขอบเขตด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในชุมชน

4. ขอบเขตด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเอกสารต่าง ๆ ด้วยวิธีการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา แนวคิดและทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิด

การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในชุมชน

1. วิถีคนท้องถิ่น
2. ประสบการณ์ทางบวก
3. การสร้างปฏิสัมพันธ์
4. เรื่องราวน่าสนใจ
5. การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5
6. การเรียนรู้สูงสุด
7. ความรู้ผู้นำเที่ยว
8. มีความทรงจำที่สามารถจับต้องได้
9. กิจกรรมมีความง่ายและดำเนินไปอย่างระมัดระวัง
10. รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย
11. การพัฒนาและสร้างกิจกรรมที่น่าตื่นเต้น
12. ความประทับใจสูงสุด

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

1. ด้านพื้นที่
2. ด้านการจัดการ
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ
4. ด้านการมีส่วนร่วม

นิยามศัพท์

การวิเคราะห์ หมายถึง เป็นการบวนการแยกย่อยเนื้อหาที่ซับซ้อนออกเป็นส่วนๆ ในแต่ละประเด็น เพื่อหาความสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจในประเด็นที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรี

การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ หมายถึง การที่นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนแล้วใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การมองเห็น การได้ยิน การสัมผัส การดมกลิ่น และการลิ้มรส ควบคู่กับเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ ภายในชุมชนพร้อม ๆ กับ การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อต่าง ๆ วิถีชีวิต และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับคนในชุมชนโดยตรงตามสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรี

องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นย่อย แล้วนำมารวมกันเป็นส่วนประกอบของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ซึ่งมี 12 ประเด็นย่อย ประกอบด้วย วิถีคนท้องถิ่นประสบการณ์ทางบวก การสร้างปฏิสัมพันธ์ เรื่องราวน่าสนใจ การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การเรียนรู้สูงสุด ความรู้ผู้นำเที่ยว มีความทรงจำที่สามารถจับต้องได้ กิจกรรมมีความง่ายและดำเนินไปอย่างระมัดระวัง รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย การพัฒนาและสร้างกิจกรรมที่น่าตื่นเต้น และความประทับใจสูงสุด ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรี

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่ใช้สำหรับประเมินสิ่งที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว อันจะสามารถพัฒนา ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงได้ภายใต้ 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรม และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม และศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์งานวิจัย ดังนี้

Praprutkit (2010) ได้ให้ความหมายศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวว่าเป็นความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง หรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นมีเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่

Srirathu (2008) กล่าวถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวว่าต้องครอบคลุมองค์ประกอบตามเกณฑ์การท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านพื้นที่ คือ การดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะ หรือมีความเป็นเอกลักษณ์ ประวัติศาสตร์

โบราณวัตถุสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น รวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่

2. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการจัดการ คือ ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง สิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวและกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับ

3. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านกิจกรรม และกระบวนการ คือ การพิจารณาถึงความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ โอกาสในการสร้างจิตสำนึก และการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

4. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาว่า องค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้างและประชาชนในท้องถิ่นมีความพอใจหรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

Pherak and Nakpathom (2019). การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ หมายถึง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวขนาดเล็กและผู้ดำเนินการท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ โดยคำนึงถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การมองเห็น การได้ยิน การดมกลิ่น การทดสอบรสชาติ และการสัมผัส Mossberg (2008) มุ่งเน้นไปที่การได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อม การจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ให้สอดคล้องกับประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกขึ้น เข้าถึงวัฒนธรรมและการเป็นอยู่ได้อย่างแท้จริง

Daver (2010) ได้กำหนดองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ไว้ 12 ข้อ คือ

1) เสนอวิถีคนท้องถิ่น 2) ส่งเสริมประสบการณ์ทางบวก 3) มีวิธีการสร้างปฏิสัมพันธ์และเครื่องมือที่หลากหลาย 4) มีการไตร่ตรองแนวคิดและเรื่องราวอย่างระมัดระวัง 5) ให้นักท่องเที่ยวได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 6) เกิดการเรียนรู้สูงสุด 7) ความรู้ของผู้นำเที่ยว 8) ความทรงจำที่สามารถจับต้องได้ 9) กิจกรรมที่จัดขึ้นควรมีความง่ายและดำเนินการอย่างระมัดระวัง 10) รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย 11) การพัฒนาและสร้างกิจกรรมที่น่าตื่นเต้น และ 12) ความประทับใจสูงสุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Pleerux and Nakpathom (2018) ศึกษาเรื่อง ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและจัดทำแผนที่ตำแหน่งที่ตั้ง และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ผลการวิจัย พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์จำนวน 32 แห่ง มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง 22 แห่ง ศักยภาพปานกลาง 8 แห่ง และศักยภาพต่ำ 2 แห่ง โดยแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ

สูงส่วนมากพบในจังหวัดตราด ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 32 แห่ง มีการจัดกิจกรรมมากน้อยแตกต่างกัน แต่ยังคงสอดคล้องกับทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีอยู่ โดยที่นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้ตามความต้องการของตน แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงนั้นมีความพร้อมทั้งด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานและมีแนวทางในการบริหารจัดการที่ชัดเจน ทั้งนี้การใช้ประสาทสัมผัสได้เพียงการมองเห็น และการได้ยินเท่านั้น ในบางชุมชนยังขาดความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน และบริการอื่น ๆ อาทิ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ธนาคาร และตู้ ATM

Sukkasem (2016) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบล ดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 300 คน และมีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่มย่อย ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการบริการ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านบริหารจัดการ และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับปานกลาง และผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก และการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยวางแผนการสัมภาษณ์เป็นขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ ผู้นำชุมชน 10 ชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี โดยคัดเลือกชุมชนละ 1 คน รวม 10 คน โดยอาศัยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ชุมชนบ้านดงกระถางยาม อำเภอศรีมหาโพธิ์ กลุ่มโบราณสถานเมืองศรีมหาโพธิ์ อำเภอศรีมหาโพธิ์ ชุมชนตำบลเนินหอม อำเภอเมือง กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง อำเภอเมือง ชุมชนตำบลนนทรี อำเภอกบินทร์บุรี ชุมชนบ้านต้นไทรงาม อำเภอประจันตคาม ชุมชนบ้านมาบเที่ยง อำเภอศรีมหาโพธิ์ ชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานใบลาน บ้านทับลาน อำเภอนาดี วิสาหกิจชุมชนแปรรูปเสื่อกก ตำบลบางปลาแร่ อำเภอบ้านสร้าง และ ชุมชนบ้านบางแตน ตำบลบางแตน อำเภอบ้านสร้าง เพื่อให้ได้มาซึ่ง

องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดปราจีนบุรี และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดปราจีนบุรีที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์งานวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดปราจีนบุรี จาก 10 ชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรีด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) กับผู้นำชุมชนโดยวางแผนการสัมภาษณ์เป็นขั้นตอน โดยใช้แนวความคิดองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ของ Daver (2010)

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดปราจีนบุรี ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) กับผู้นำชุมชนตามองค์ประกอบเกณฑ์การท่องเที่ยว 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านพื้นที่ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม ของ Srirathu (2008)

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 10 ชุมชน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดปราจีนบุรี ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดปราจีนบุรี

ชุมชน	องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดปราจีนบุรี															
	ทัศนียภาพ	ประสบการณ์ทางบก	การเข้าถึงพื้นที่	เรื่องราวน่าสนใจ	การใช้ประเพณีที่มีเสน่ห์ 5	การเรียนรู้สูงสุด	ความถี่ในการเยี่ยมชม	จับต้องได้	มีความทรงจำที่สามารถ	ไปอย่างระมัดระวัง	กิจกรรมมีความง่ายและสะดวก	หลากหลาย	รูปแบบการเรียนรู้ที่	นำต้นแบบ	การพัฒนาและสร้างกิจกรรมที่	ความประทับใจสูงสุด
1. ชุมชนวัฒนธรรมสร้างสรรค์บ้านดงกระเทียม อ.ศรีมหาโพธิ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. กลุ่มโบราณสถานเมืองศรีมโหสถ อ.ศรีมโหสถ	✓	✓	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. ชุมชนตำบลเนินหอม อ.เมือง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓
4. กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง อ.เมือง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. ชุมชนตำบลนนทรี อ.กบินทร์บุรี	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. ชุมชน บ้านต้นไทรงาม อ.ประจันตคาม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7. ชุมชนบ้านมาบเหียง อ.ศรีมหาโพธิ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ชุมชน	องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดปราจีนบุรี													
	วิถีคนท้องถิ่น	ประสบการณ์ทางบวก	การสร้างปฏิสัมพันธ์	เรื่องราวที่น่าสนใจ	การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5	การเรียนรู้สูงสุด	ความรู้ผู้เกี่ยวข้อง	จับต้องได้	มีความทรงจำที่สามารถบอกต่อได้	ไปยังระยะต่างๆ	กิจกรรมมีความน่าสนุกและดำเนินการที่หลากหลาย	นำคืน	การพัฒนาและสร้างกิจกรรมที่	ความประทับใจสูงสุด
8. ชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานโบราณ บ้านทับลาน อ.นาดี	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9. วิสาหกิจชุมชนแปรรูปเสื่อกก ต.บางปลาร้า อ.บ้านสร้าง	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
10. ชุมชนบ้านบางแตน ต.บางแตน อ.บ้านสร้าง	✓	-	-	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าชุมชนส่วนใหญ่สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ได้ เนื่องจากมีองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ครบทั้ง 12 ด้าน ดังนี้

ด้านวิถีคนท้องถิ่น พบว่า แต่ละชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรีนั้นมีวิถีชีวิตท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกันไปลักษณะทางภูมิศาสตร์ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึง อาหาร การแต่งกาย และภาษาถิ่น

ด้านประสบการณ์ทางบวก พบว่า แต่ละชุมชนนั้นได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางบวกให้กับนักท่องเที่ยว อาทิ การเรียนรู้การทำอาหาร ทำขนม ปลูกพืชสมุนไพร และการทำผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับนักท่องเที่ยว โดยที่นักท่องเที่ยวสามารถนำผลิตภัณฑ์ที่เป็นงานฝีมือของตนกลับบ้านได้

ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีกิจกรรมการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวและฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ชุมชนได้จัดขึ้น

ด้านเรื่องราวที่น่าสนใจ พบว่า แต่ละชุมชนจะมีเรื่องเล่าถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนแบบรุ่นสู่รุ่นโดยไม่มีบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ยกเว้นกลุ่มโบราณสถานเมืองศรีมโหสถที่มีการอ้างอิงมาจากพระไตรปิฎกที่ผ่านการตรวจสอบอย่างถี่ถ้วน

ด้านการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่ได้ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 อย่างครบถ้วนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน การสื่อสารกับคนในชุมชนและการรับประทานอาหารถิ่น

ด้านการเรียนรู้สูงสุด พบว่า แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนนั้นได้มีการจัดกลุ่มนักท่องเที่ยวให้มีขนาดเล็ก เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีความใกล้ชิดกับปราชญ์ชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดีที่สุด

ด้านความรู้ผู้นำเที่ยว พบว่า แต่ละชุมชนจะมีปราชญ์ชุมชนที่มีองค์ความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์เฉพาะด้านมาให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวแล้วนักท่องเที่ยว

ด้านมีความทรงจำที่สามารถจับต้องได้ พบว่า ชุมชนได้เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ และผลิตภัณฑ์บางอย่างนักท่องเที่ยวสามารถนำกลับไปด้วยได้อันเป็นสิ่งที่สร้างความทรงจำให้กับนักท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรมมีความง่ายและดำเนินไปอย่างระมัดระวัง พบว่า กิจกรรมที่ชุมชนจัดให้นักท่องเที่ยวได้ปฏิบัติผ่านการไตร่ตรองจากคนในชุมชนแล้วว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ง่าย ไม่มีความซับซ้อน ใช้เวลาไม่นานและไม่ก่อให้เกิดอันตราย

ด้านรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย พบว่า ในแต่ละชุมชนนั้นจะมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เลือกทำมากกว่า 2 กิจกรรมโดยเป็นกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นหรือจัดตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ในบางชุมชนนอกเหนือจากปราชญ์ชุมชนแล้วยังมีคหบดีน้อยเป็นผู้มาให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว

ด้านการพัฒนาและสร้างกิจกรรมที่น่าตื่นเต้น พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างต่อเนื่องโดยการอบรมจากภาครัฐและสถาบันการศึกษารวมถึงการใช้เรื่องเล่าผ่านอาหารถิ่นได้สร้างความน่าสนใจให้นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก

ด้านความประทับใจสูงสุด พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่วัดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยการสังเกตจากรอยยิ้ม คำชื่นชม การพูดคุยและการกลับมาเที่ยวซ้ำมากกว่าการทำแบบสอบถาม ทั้งนี้จากชุมชนทั้ง 10 แห่ง พบว่า มี 2 ชุมชนที่องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ยังไม่เพียงพอ คือ กลุ่มโบราณสถานเมืองศรีมโหสถ อำเภอศรีมโหสถ และชุมชนบ้านบางแตน ตำบลบางแตน อำเภอบ้านสร้าง

2. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ศักยภาพด้านพื้นที่ของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรีนั้นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการทำเกษตรกรรม ปศุสัตว์ ผลิตภัณฑ์ชุมชนส่วนใหญ่สามารถหาวัสดุได้จากชุมชน การเข้าถึงในบางชุมชนนั้นไม่สะดวก และสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้หลายประเภท อาทิ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ เป็นต้น ศักยภาพด้านการจัดการ พบว่า ชุมชนมีระบบการจัดการที่ดีมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการแบ่งกลุ่มในการทำงาน ถึงอย่างก็ตามบางชุมชนผู้นำชุมชนยังไม่มี ความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพ ศักยภาพด้านกิจกรรมและกระบวนการ พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวไว้บริการให้กับนักท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่ง่ายและมีความปลอดภัย อาทิ การไหว้พระ การประกอบอาหารพื้นถิ่น และการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน และศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม พบว่า คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวมีความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี รวมถึงคนในชุมชนก็มีความร่วมมือในการต้อนรับนักท่องเที่ยวและในบางชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกับนักท่องเที่ยวและมีการกระจายรายได้อย่างเป็นสัดส่วน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพการวิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรี สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ชุมชนที่ ศึกษาทั้งหมด 10 ชุมชน นั้น ส่วนใหญ่สามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ได้ เนื่องจากมีความ พร้อมครบทั้ง 12 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ประกอบด้วย วิถีคนท้องถิ่นประสบการณ์ ทางบวก การสร้างปฏิสัมพันธ์ เรื่องราวน่าสนใจ การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การเรียนรู้สูงสุด ความรู้ผู้นำ ท่องเที่ยว มีความทรงจำที่สามารถจับต้องได้ กิจกรรมมีความง่ายและดำเนินไปอย่างระมัดระวัง รูปแบบการ เรียนรู้ที่หลากหลาย การพัฒนาและสร้างกิจกรรมที่น่าตื่นตาตื่นใจ และความประทับใจสูงสุด ทั้งนี้กิจกรรมที่จัด ขึ้นให้กับนักท่องเที่ยวที่มีความง่ายและหลากหลาย ยืดหยุ่นได้ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึง มีกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน อาทิ การเรียนรู้การทำอาหาร ทำขนม ปลูกพืช สมุนไพร และการทำผลิตภัณฑ์ชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ Pleerux and Nakpathom (2018) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด กล่าวว่า แหล่ง ท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่มีศักยภาพสูงนั้นมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มากน้อยแตกต่างกัน แต่ยังคง สอดคล้องกับทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีอยู่ โดยที่นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้ตามความ ต้องการของตน

2. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ชุมชน ท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรีนั้นศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสมที่จะจัดเป็นรูปแบบของการ ท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ประกอบด้วย ศักยภาพด้านพื้นที่ ศักยภาพด้านการจัดการ ศักยภาพด้านกิจกรรม และกระบวนการ และศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม กล่าวคือ พื้นที่ตั้งของจังหวัดปราจีนบุรีมีความอุดม สมบูรณ์เหมาะแก่การทำการเกษตร เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ชุมชนส่วนใหญ่มีความร่วมมือจัดกิจกรรมในชุมชน และมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้นรวมถึงมีความร่วมมือกันในการทำงานเป็นอย่างดีและเป็นระบบ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Sukkasem (2016) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว เชิงเกษตร ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี กล่าวคือ ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบล ดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ใน ระดับมาก คือ ด้านการบริการ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านบริหารจัดการ และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการจัดอบรมผู้นำชุมชนสำหรับชุมชนที่เป็นชุมชนท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้นำชุมชนมีความรู้ มี ศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน
2. ภาครัฐควรให้การสนับสนุน และมีแผนในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวทุกชุมชนอย่างทั่วถึง

3. ชุมชนควรจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้มีความน่าตื่นเต้นและน่าสนใจเพิ่มให้มากขึ้น รวมถึงควรพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ

4. ชุมชนควรจัดกิจกรรมที่น่าสนใจและมีความโดดเด่นและแตกต่างจากชุมชนท่องเที่ยวอื่น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาชุมชนท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัดปราจีนบุรีเพิ่มเติมมีความแตกต่างที่หลากหลายเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาศักยภาพ และองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเมืองรอง

3. ควรมีการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่น ๆ เพิ่ม อาทิ ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นหรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อให้ได้ความคิดเห็นในมุมมองต่าง ๆ ที่กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Daver, C. .2010 .*Experiential Tourism and the Cyprus Hotel Experience :A Canadian Perspective, with Suggestions, Ideas, and Opportunities* .(Online). Retrieved from:<http://:cyhma.com/images/usefiles/file/pasydixe.pdf>. (2021, September 6). (In Thai)
- Karwacki, J. (2011) *Haven't been there, done that :How Experiential Tourism is Transforming the Travel Experience* .Caribbean Sustainable Tourism Conference 2011 .(Online). Retrieved from:<http://:www.onecaribbean.org/Content/files/Experiential%20TravelCarib%20ST%20Conf%20FINAL.pdf>. (2021, September 6)
- Matchon Public Company Limited. (2021). *Kasikorn Research Center point out – Covid – Political turmoil affects tourism at the end of the year*. (Online). Retrieved from: <https://www.prachachat.net/finance/news-742001>. (2021, September 6). (In Thai)
- Mossberg, L. (2008). “*Extraordinary experiences through storytelling*”, *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, Vol .8 No .3, pp .195–210.
- Pleerux, N. and Nakpathom, P. (2018). Potential of Experience Tourism Destinations in Chon Buri, Rayong, Chanthaburi and Trat. *Journal of Thai Hospitality & Tourism*. Vol.15 No 2. July-December 2020
- Pleerux, N. and Nakpathom, P. (2019). *A study of opportunity for experience tourism development in east coastal areas of Thailand*. Burapha University. (In Thai)

Praprutkit, S. (2010). *An Evaluation of Attraction Site in Amphur Muang Chanwad Trad To Create The Ecotourism Rotue*. Srinakharinwirot University. (In Thai)

Srirathu,V. (2008). *Eco-Tourism Potential of Amphoe Khao Kho, Phetchabun Province*. Srinakariniwrot University. (In Thai)

Sukkasem, M. (2016). *The Guideline of Potential Development of Agro-Tourism Tambon Dondg-Khilek, Muang District. Prachinburi Province*. FEU Academic Review.Vol.10 No.4. October-December 2016

Tourism Authority of Thailand. (2020). *Forecast the trend of the tourism situation*. (Online). Retrieved from: <https://www.tatreviewmagazine.com/article/>. (2021,September 6).

Jatika Kumruan, Lecturer, Faculty of Business Administration and Service Industry, Department of Business Administration in Tourism and Hospitality, King Mongkut's University of Technology North Bangkok Prachinburi Campus

Dr. Chompunuch Jittithavorn
Director, Doctor of Philodophy programme (Tourism and Hotel Management),
College of Management, University of Phayao

Dr. Pakamas Chairatana
Lecturer, Department of Tourism, Faculty of Liberal Art, Rajamangara
University of Technology Phra Nakhon (Nang Loeng)

Assistant Professor Dr. Santidhorn Pooripakdee is currently a full-time lecturer in the Department of Exhibition and Event Management, School of Management Science at Silpakorn University, Thailand.